

Lublin, 4.05.2015

dr hab. Julia Gorbaniuk
Katedra Zdrowia Publicznego
Instytut Nauk o Rodzinie i Pracy Socjalnej
Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

**Recenzja pracy doktorskiej mgr Anny Muzyczki
pt. „Zreformowany system ochrony zdrowia w kontekście funkcjonowania samorządu
lokalnego. Studium analityczne na przykładzie powiatu jarosławskiego w latach 1991-
2014”, napisanej na Wydziale Medycznym Uniwersytetu Rzeszowskiego
pod kierunkiem prof. nadzw. dra hab. Janusza Mierzwy
i promotora pomocniczego dr Małgorzaty Nagórskiej.**

Przedłożona do oceny praca doktorska mgr Anny Muzyczki pt. „Zreformowany system ochrony zdrowia w kontekście funkcjonowania samorządu lokalnego. Studium analityczne na przykładzie powiatu jarosławskiego w latach 1991-2014”, pod kierunkiem prof. nadzw. dra hab. Janusza Mierzwy oraz promotora pomocniczego dr Małgorzaty Nagórskiej mieści się w obszarze teoretycznych prac analitycznych z zakresu zdrowia publicznego oraz zarządzania systemem zdrowia. Metodologia pracy została oparta o standardowe metody badawcze, takie jak metoda analityczna, syntetyczna, statystyczna i porównawcza.

Praca zawiera 212 stron i składa się z sześciu rozdziałów, opatrzona jest wstępem, zakończeniem, wykazem skrótów, spisem tabel i rysunków oraz bibliografią uporządkowaną według jakości użytych źródeł i materiałów: 1. literatura przedmiotu, 2. akty prawne, 3. raporty, oraz 4. inne materiały (łącznie 120 pozycji). Załączone również zostało streszczenie w języku polskim i angielskim wraz ze słowami kluczowymi.

Doktorantka za cel swojej dysertacji obrała analizę zmian zachodzących w systemie ochrony służby zdrowia i w systemie administracji publicznej w perspektywie historycznej oraz regionalnej umiejscawiając ją w szerszym kontekście – systemu ochrony zdrowia w wybranych krajach Europy i świata. Głównym problemem, jaki postawiono w pracy, było pytanie o miejsce, jakie w funkcjonowaniu samorządu lokalnego zajmuje system ochrony zdrowia,

poddając szczegółowej analizie doświadczenie powiatu jarosławskiego w tym zakresie. Autorka sformułowała także szereg szczegółowych pytań i hipotez badawczych, które w dużej mierze wyznaczyły strukturę pracy.

Mimo, że praca obejmuje szeroki zakres zagadnień dotyczących systemu zdrowia, jej zawartość jest zwięzła i logiczna. I rozdział pracy został potraktowany jako szersze tło problematyki dotyczącej zdrowia publicznego. Ukazuje on podstawowe teorie i definicje zdrowia publicznego, na których Autorka się opiera, całościowo ujmując podjęty problem. Przytacza wieloczynnikowe teorie zdrowia publicznego, które wskazują zarówno na wewnętrzne czynniki warunkujące zdrowie, jak też duże znaczenie przypisują czynnikom zewnętrznym takim jak: infrastruktura gospodarcza, polityka zdrowotna, system edukacji, dostępność jakościowych towarów, usługi zdrowotne oraz społeczno-kulturowe wyznaczniki zdrowego stylu życia. Autorka ukazuje znaczenie globalizacji obecnego świata oraz zasady solidarności i współodpowiedzialności za zdrowie ludności w aspekcie regionalnym oraz globalnym. Zaakcentowany jest fakt, iż z punktu widzenia ochrony zdrowia globalizacja nie tylko negatywnie oddziałuje na zdrowie z perspektywy rozpowszechnienia chorób oraz naśladowania niewłaściwego stylu życia, lecz jednocześnie umożliwia nieograniczony dostęp do świadczeń zdrowotnych, najnowszych technologii czy produktów leczniczych. Ważnym więc zagadnieniem było ukazanie uwarunkowań systemowych i organizacyjnych, od wydolności których będzie zależało, czy osoby należące do konkretnego systemu opieki będą mieli możliwość korzystania z istniejących możliwości leczniczych, czy też będą miały znaczne utrudnienia w procesie leczenia. Autorka pokrótce zaprezentowała cztery najważniejsze modele ochrony zdrowia oparte o źródła finansowania oraz dokonała próby ich oceny pod względem wydolności i efektywności w oparciu o dostępną literaturę przedmiotu. Rezultatem I rozdziału pracy było ukazanie rozwoju systemu ochrony zdrowia w krajach europejskich i na świecie oraz bezpośredniego powiązania tych procesów z transformacją myśli politycznej w danym kraju oraz postępem gospodarczym.

II rozdział pracy ukazał przekrój historyczny budowy systemu ochrony zdrowia w Polsce, zaznaczono kierunek reform zaczynając od 1918 roku aż po współczesne nam działania. Autorka w sposób wyczerpujący omówiła poszczególne etapy transformacji ustrojowej, zwracając uwagę na wieloaspektowość zmian jakie one niosły ze sobą w różnych okresach budowania państwa polskiego. Rozdział został oparty o właściwe źródła naukowe i prawne.

Zachowując zasadę analizy problemu „od ogółu do szczegółu” autorka zaprezentowała w sposób wieloaspektowy powiązania pomiędzy samorządem terytorialnym a systemem ochrony zdrowia w Polsce w III rozdziale swojej dysertacji. Wykonanie tej analizy miało duże znaczenie dla całościowej charakterystyki administracji publicznej w Polsce ukazując jej słabe i silne strony. Treść rozdziału jest poparta danymi statystycznymi, które w sposób przejrzysty i czytelny zostały zaprezentowane w formie tabel i wykresów. Rozdział ten bezpośrednio związany jest z kolejnym rozdziałem pracy (rozdział IV), który uszczegóławia problematykę odnosząc się do zależności społeczno-ekonomicznego funkcjonowania samorządu terytorialnego w powiecie jarosławskim. Autorka prezentuje wiele danych statystycznych, które umożliwiają prześledzenie potencjału miasta Jarosławia i jego funkcji dla całego powiatu, charakterystykę rynku pracy i wynikającego z niego poziomu dochodów mieszkańców oraz uwarunkowania społeczno-demograficzne rozwoju analizowanej jednostki administracyjnej.

Dwa ostatnie rozdziały (V i VI) pracy stanowią efekt podjętych analiz oraz wkład własny Autorki w problematykę zdrowia publicznego na szczeblu lokalnym. Zgodnie z koncepcją opartą o czynniki determinujące zdrowie publiczne, zwrócono szczególną uwagę na zadania powiatu jarosławskiego poprzez analizę stanu infrastruktury służby zdrowia, wskaźniki zdrowotne, uwarunkowania ekonomiczne i społeczne wpływające na system ochrony zdrowia, organizację służby zdrowia i dostępność opieki długoterminowej, opieki społecznej oraz programów profilaktycznych mających celowe oddziaływanie. Doktorantka podjęła się zadania ukazania współoddziaływania na siebie jednostek stanowiących szeroko rozumiany model służby zdrowia, w którym oddziałują na siebie organizacje funkcjonujące na poziomie gminnym, powiatowym, wojewódzkim oraz administracji centralnej uzupełniając się o działania jednostek prywatnych oraz organizacji pozarządowych i wyznaniowych. Ochrona zdrowia jest także łączona z systemem opieki społecznej, edukacji i wychowaniem, bezpieczeństwem i higieną pracy oraz zagadnieniami praw człowieka. Autorka w sposób wyważony analizuje działania służb ochrony zdrowia na każdym szczeblu nie przeceniając, ani też nie umniejszając roli oddziaływań prozdrowotnych na szczeblu lokalnym, względem oddziaływań na szczeblu państwowym lub globalnym.

Bazując na zadaniach zawartych w art. 8 Ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniu opieki zdrowotnej i finansowanych ze środków publicznych Autorka podjęła się charakterystyki realizacji szczegółowych celów w powiecie jarosławskim, dokonując jednocześnie próby ich krytycznej oceny pod względem zasług i niedociągnięć. Omówiła programy profilaktyczne aktualnie wdrażane w ramach służby zdrowia na szczeblu

powiatowym o charakterze wczesnej diagnostyki i objęcia leczeniem, programy edukacyjno-diagnostyczne oraz działania edukacyjno-wychowawcze, mające swe odzwierciedlenie w długotrwałych zmianach nawyków żywieniowych, aktywności fizycznej oraz profilaktyki uzależnień wśród młodzieży i dorosłych.

Aktualny stan funkcjonowania służby zdrowia w powiecie jarosławskim na tle województwa podkarpackiego został przez Doktorantkę poddany szczegółowej ocenie głównie bazując na danych zastanych, opublikowanych przez Główny Urząd Statystyczny, bazy danych o zdrowiu, danych z Wydziału Promocji Zdrowia Starostwa Jarosławskiego, danych Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Starostwa Powiatowego w Jarosławiu, danych WHO Biura Regionalnego na Europę, Banku danych o Zdrowiu, sprawozdania Centrum Systemów Informatycznych Ministerstwa Zdrowia, danych zgromadzonych i opracowanych przez Autorkę oraz innych raportów i rejestrów prowadzących statystyki. Należy podkreślić, iż metoda gromadzenia i systematyzowania danych z zakresu zdrowia publicznego przez Autorkę została opanowana, co ujawnia się między innymi w raportach z analiz i wyprowadzaniu wyważonych wniosków.

Ostatnią, podsumowującą częścią pracy jest ukazanie perspektyw rozwoju i zmian systemu ochrony zdrowia powiatu jarosławskiego jako długofalowej polityki prozdrowotnej zmierzającej ku zapewnieniu mieszkańcom poczucia bezpieczeństwa oraz podniesienia poziomu usług i oddziaływań prozdrowotnych. Zostały wyszczególnione sugestie co do całościowych rozwiązań systemowych w zakresie zdrowia publicznego, zaczerpnięte zarówno z krajowych jak zagranicznych doświadczeń a mogące mieć przełożenie na rozwiązania regionalne. Cennym było także zastosowanie analizy SWOT pozwalającej na określenie już istniejących zasobów powiatu w kierunku podniesienia standardu życia mieszkańców jak również wskazania słabych stron funkcjonowania systemu, wymagających restrukturyzacji lub dofinansowania.

Ogólnie należy zaznaczyć, że rozprawa została napisana poprawnym językiem, a liczba błędów jest nieznaczna i mają one raczej charakter techniczny.

Wśród uwag krytycznych pracy można wymienić znaczne zróżnicowanie pod względem jakościowym i ilościowym opracowanego materiału w poszczególnych rozdziałach rozprawy doktorskiej. Zdecydowanie najbardziej rozbudowanym jest trzeci rozdział pracy, który nie był bezpośrednim celem pracy w świetle analizowanego problemu. Biorąc pod uwagę problematykę zdrowia publicznego – z teoretycznego i metodologicznego punktu widzenia –

szczególnie ważny jest rozdział I, który autorka potraktowała jako tło analizowanego problemu. Jego zawartość pozostawia niedosyt wynikający z braku własnej krytycznej oceny poszczególnych modeli systemu zdrowia funkcjonujących aktualnie w różnych państwach Europy i świata bazując jedynie na literaturze zastanej.

Oceniając poprawność metodologiczną pracy, jej wartość naukową i oryginalność tematu należy podkreślić, iż praca całkowicie odpowiada wymogom i standardom pisanie pracy naukowej z zakresu zdrowia publicznego. Jest poprawna pod względem metodologicznym, w pracy jasno sformułowane cele, problem badawczy oraz hipotezy, które w sposób systematyczny zostały poddane opracowaniu. Praca może mieć charakter modelowy w przygotowaniu prac naukowych w innych regionach kraju, a wyniki poczynionych analiz mogą być wzięte pod uwagę przez samorząd powiatu jarosławskiego na zasadzie wskazówek eksperckich.

Autorka wykazała się umiejętnością doboru źródeł naukowych, ich systematyczną analizą i opracowaniem, umiejętnością analitycznego opracowania danych statystycznych i ich przedstawienia w formie graficznej jak również umiejętnością samodzielnego wyciągania wniosków.

Jako wniosek końcowy recenzji rozprawy doktorskiej mgr Anny Muzyczki stwierdzam, iż przedłożona do oceny dysertacja spełnia wymogi Ustawy o stopniach naukowych i wnoszę do Rady Wydziału Medycznego Uniwersytetu Rzeszowskiego o dopuszczenie Doktorantki do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jan
Wydział Teologii
Katedra Zdrowia Publicznego
Al. Racławickie 14, 20-095

dr hab. Julia Gorbaniuk

J. Gorbaniuk